

HRVATSKO PRIMORJE

Tomislav Šegota

Problem regionalne podjele Hrvatske, a još više naziva makroregija, mezoregija i mikroregija nije još riješen. Ne bih se upuštao u povijesno razmatranje ovoga problema, nego samo na suvremeno stanje. Što se njega tiče, mogu reći da ni regionalna podjela ni nazivi nisu ujednačeni.

U 5. knjizi *Geografije Hrvatske* usvojena je ova podjela u kojoj se jedna cjelina naziva Hrvatsko primorje. Ono se dijeli:

- 1.1. Sjeverno Hrvatsko primorje
- 1.2. Južno Hrvatsko primorje

Za potrebe podrobnije podjele ove se regije dijele:

- 1.1.1. Istra
- 1.1.2. Opatijsko primorje
- 1.1.3. Rijeka
- 1.1.4. Vinodol
- 1.1.5. Otok Krk
- 1.1.6. Cresko-lošinjski otočni prostor
- 1.1.7. Rapska otočna skupina
- 1.1.8. Velebitsko podgorje.

Često se uzima da se tih osam jedinica mogu svesti na dvije: 1. Istra, 2. Kvarner. Prema tome hrvatski geografi ne smatraju da danas postoji *Hrvatsko primorje* od Rječine do Tribnja. Ono više ne odgovara bitno promijenjenim političkim prilikama jer bi to značilo da Istra i Dalmacija nisu dijelovi Hrvatske. Sužavanjem Hrvatskoga primorja na stari povijesni dio (Kroatische Köstenland), kad je Hrvatska bila razdrobljena, točno odgovara velikosrpskim imperijalističkim ambicijama na Hrvatsku s istočnom granicom od Karlobaga preko Karlovca i Siska do Virovitice. Hrvatsko primorje nije nikada bila administrativno-teritorijalna jedinica Austrije ni Austro-Ugarske ni "Kraljevinah Hrvatske i Slavonije". Hrvatsko primorje nije bilo definirano ni kao geografska regija, nego je živjelo u narodu, ali bez definiranih granica.

Obrana "suženoga" Hrvatskoga primorja temelji se na nekim krivim pretpostavkama. Tako je poznato da su se stanovnici otoka u Kvarneru u prošlosti (a neki i danas) smatrali da pripadaju Primorju, pa su izjavljivali da su Primorci. Jedini je objektivni kriterij službeni popis stanovnika, a on pokazuje da se malen dio stanovnika ovoga prostora izjasnio po regionalnoj pripadnosti. Prema popisu

1991. Hrvatima su se izjasnili u gradovima: Bakar 90,29 %, Crikvenica 90,20 %, Kraljevica 90,22 %, Novi Vinodolski 90,40 %.

Slično je i po općinama: Kostrena 92,43 %, Vinodol 93,57 %, Senj 96,77 %, Karlobag 92,44 % itd. "Razlika" nisu samo Primorci jer se dio izjasnio kao Jugoslaveni, što znači da je Primoraca bilo još manje nego što bi bila razlika ukupno stanovništvo manje Hrvati. Prema tome udio Primoraca nije značajan.

Obrana suženog Hrvatskoga primorja temelji se na nekim netočnim, neznanstvenim pretpostavkama. Tako je poznato da su se stanovnici otokâ u Kvarneru u prošlosti (a neki i danas) smatrali Primorcima, tj. da pripadaju Hrvatskom primorju. Jedini je objektivni kriterij službeni popis stanovnika, a on pokazuje da se malen dio, pretežno starijeg stanovništva, izjasnio po regionalnoj pripadnosti, stvarno 90,86 % stanovnika otoka Krka izjasnili su se da su Hrvati, a 94,21 % otoka Raba su Hrvati. Valja napomenuti da u popisu stanovništva 1991. bilo je zakonski *dopušteno* regionalno izjašnjavaње. Dakle, regionalno izjašnjavaње nije se tražilo, nego se dopuštalo slobodno izjašnjavaње. Tu je mogućnost iskoristilo malo Hrvata.

U geografskoj regionalizaciji primorske regije uvijek obuhvaćaju i otoke. Tako se Južno (Hrvatsko) primorje ili Dalmacija dijeli na obalu, otoke i Zagoru. Ne može se uzeti da su Kaštelani i Splitsani Dalmatinci, a Bračani i Hvarani nisu.

Ako su trajno usvojeni strani (tuđinski) nazivi *Istra* (Histria) i *Dalmacija* (Dalmatia), onda nema osnove za odbijanje stranoga naziva *Kvarner*.

Treba dodati činjenicu da su stanovnici današnjeg velebitskog primorja u većem dijelu prošlosti nazivali sebe Podgorcima, a svoj kraj Podgorjem. Tako se vidi da je Hrvatsko primorje bilo jako suženo hrvatsko primorje.

U *Geografiji Hrvatske* granica eventualnog "Hrvatskoga primorja" postavlja se kod Mandaline, a ne do Tribnja. I konačno, ako je Hrvatsko primorje kraj između Rječine i Tribnja, onda bi značilo da Rijeka, najveći grad Hrvatskoga primorja, nije dio Hrvatskoga primorja. Po logici bi stanovnici Hrvatskoga primorja trebali biti Hrvatski Primorci, a ne samo Primorci.

Budući da je u Hrvatskoj sve politika, i ovi su nazivi "politika". U socijalističkoj su Jugoslaviji postojali: Slovensko primorje, Crnogorsko primorje, pa čak i Bosansko-hercegovačko primorje, ali se nije smjelo pomisliti da postoji "nacionalističko" Hrvatsko primorje. Danas u slobodnoj Hrvatskoj smijemo reći da postoji Hrvatsko (hrvatsko) primorje kao primorski dio Hrvatske sve od Savudrije do Boke zajedno s otocima i neposrednom unutrašnjošću. Dakako, danas možemo nazive racionalizirati: Sjeverno primorje i Južno primorje.

Besmislena je tvrdnja da je "primorje samo tamo gdje su strme stijene, a inače je priobalje". Obala može biti strma i ravna, ali je sve to primorje ili priobalje. Primjer: obala u Crikvenici sastoji se od 1.) pjeskovitoga žala (kupalište) i 2.) strmih stijena sjeverno i južno od njega. Sve to čini cjelinu. Kad bi Hrvatsko pri-

morje činili šljunkoviti i pjeskoviti žali, onda bi nestali (Hrvatski) Primorci jer na žalima nema naselja. Žala čine zanemarivo malen dio Hrvatskoga primorja.

Sažetak

Tomislav Šegota, sveuč. prof., Zagreb
UDK 811.163.42:373.46:001.4:91. stručni članak,
primljen 9. rujna 2003., prihvaćen za tisak 21. listopada 2003.

The Croatian Littoral

The author is a geographer who argues in favour that the whole Croatian Adriatic Coast be called the Croatian Littoral, while the earlier region called by this name should be called Kvarnerski Bay (Kvarner).

POD SVAKU CIJENU OSLOBODIMO SE ONOGA ŠTO NE ŽELIMO NAPRAVITI NI PO KOJU CIJENU

Ivana Matas Ivanković

1.

Cijena znači 'vrijednost čega izražena u novcu', ali kako svakodnevno i robu i usluge plaćamo novcem, sve je dobilo svoju cijenu pa u prenesenom značenju ta riječ znači i 'podrazumijevanu ili riječju opisanu vrijednost čega, žrtvu koja se morala podnijeti'. Kada do koga držimo, kažemo da je na cijeni, kada što jeftino kupimo, kažemo da smo kupili ispod cijene, kada nekomu raste ugled, kažemo da dobiva na cijeni. Ali koliko smo puta nešto željeli napraviti bez obzira na posljedice? Bismo li to učinili *po svaku cijenu* ili *pod svaku cijenu*? Ili se nekog posla ne želimo prihvatiti *ni po koju* ili *ni pod koju cijenu*?

Riječ je o čvrstoj vezi riječi koja se dugom upotrebom već ustalila. No u njezin sastav može ući nekoliko prijedloga: *po/pod/za/uz* pa čak i *o*. Prijedlozi *za* (*za bilo kakvu cijenu*, *za cijenu od 170 kuna*) i *uz* (*uz cijenu vlastita života*, *uz visoku cijenu*), a posebice *o* (zabilježen samo primjer iz Akademijina Rječnika *Ja l' je (glavu) prodat o cijenu visoku*), puno su rjeđi u upotrebi i prevladavaju prijedlozi *po* i *pod*. Zbog njihove glasovne sličnosti i česte upotrebe nameće se pitanje koji je od njih pravilniji.

Prijedložni izraz *po/pod cijenu* dolazi kao sastavni dio frazema *po/pod svaku cijenu*, *ni po/pod koju cijenu*, *po/pod cijenu života*, ali se povezuje i s drugim riječima.